

§ 115
HKL:n talouden osavuosikatsaus 1.1. - 30.6.2021

HEL 2021-004627 T 02 02 01

Päätös

Johtokunta merkitsi tiedoksi HKL:n osavuosikatsauksen 1.1. – 30.6.2021.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL osavuosikatsaus 1-6.2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Raportointikauden merkittävimmät tapahtumat

Koronaviruspandemia

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia on keväästä 2020 alkaen vaikuttanut merkittävästi myös HKL:n toimintaan. Matkustajamäärät supistuivat normaalitilanteeseen verrattuna enimmillään yli 70 % ja alkuvuonna 2021 matkustajamäärät olivat 30-60 % normaalia alhaisemmat. HKL on sopeuttanut toimintaansa HSL:n päätösten mukaisesti metro- ja raitioliikenteen tarjonnan supistuksiin. HKL on myös toteuttanut lukuisia oman henkilöstön ja matkustajien terveyttä varmistavia toimenpiteitä. Koronaan liittyvää toimintaa on johdettu 1-2 kertaa viikossa pidettävien etäkokouksiin. Matkustajamäärien väheneminen aiheuttaa merkittävää epävarmuutta myös joukkoliikenteen pitemmän aikavälin kehittymiskykyyn.

HKL:n tavoiteohjelman kehittämissuunnitelmat

Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021 hyväksyttiin 27.9.2017 kaupunginvaltuustossa. Joukkoliikenteen pitkän aikajänteen kehittämissuunnitelmien kannalta olennaisia ovat mm. tavoitteet kestävästä liikkumisesta edistämiseksi sekä linjaukset Vihdintien ja Tuusulanväylän pikaraitiotien ja Viikin-Malmin pikaraitiotien suunnittelusta. HKL:n valintoja suuntaa myös Helsingin kaupungin tavoite edistyksellisyydestä digitalisaation hyödyntämisessä.

Helsingin kaupunkistrategian lisäksi HKL:n tavoiteohjelma vuosille 2016-2024 luo perustaa HKL:n toiminnan kehittämiselle. Tavoiteohjelmassa määritellään HKL:n strategiset tavoitteet ja näitä toteuttavat toimenpitekokonaisuudet eli kehitysohjelmat. Voimakkaimmin toimintaa ohjaavina kehitysohjelmina ovat viime vuosina olleet henkilöstöohjelma, turvallisuuden kehitysohjelma, operatiivisen tehokkuuden kehitysohjelma sekä omaisuudenhallinnan kehitysohjelma. Vuoden 2021 alussa on käynnistetty tavoiteohjelman päivitys, joka on tarkoitus tuoda päätöksentekoon loppuvuodesta 2021.

Raitioliikenteen liikennöintisopimus

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin (pikaraitiolinja 550) ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. Tarjoutumisessa HKL esitti raitioliikenteen operoinnin hintaa nykytasosta edelleen alennettavan, mikä perustuu HKL:n vahvaan työhön kustannustehokkuuden kehittämisessä. Raitioliikenne on HKL:n pitkäjänteisen tuottavuuskehitystyön johdosta jo nykyisin 15 % 1990-luvun puolivälin kustannustasoa edullisempaa, kun esimerkiksi vertailukohtana bussiliikenteen kustannustaso on samassa ajassa kilpailutuksen myötä alentunut noin 10 %. HSL:n hallitus päätti toukokuussa 2020 käynnistää neuvottelut HKL:n kanssa Raide-Jokerin liikennöinnin käynnistämiseksi ja kantakaupungin raitioliikenteen sopimuksen jatkamisesta. Neuvottelut ovat edenneet sujuvasti ja yhteisenä tavoitteena nähdään näiden raitioliikenteen liikennöintisopimusten allekirjoittaminen HSL:n kanssa noin vuoden 2021 lopulla.

HKL:n hallintomalliselvitys

Kansliapäällikön asettama HKL:n hallintomuotoselvitystyö päättyi vuonna 2019 esittämään HKL:n yhtiöittämistä yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisvaltaisena infra, kalustosta ja liikenteestä vastaavana yhtiönä HKL voi tuottaa yhteiskunnalle mahdollisimman suuren arvon mm. eri toimintojen välisiä synergioita hyödyntäen. Yhtiömuodossa HKL pystyisi myös palvelemaan kaupunkiraideliikenteen seudullistumisen tarpeita paremmin. Kaupunkiliikenneyhtiön valmistelu on alkuvuonna 2021 edennyt kaupunginkanslian, HKL:n ja Vantaan kaupungin yhteistyössä

11.08.2021

hyvin. Asian käsittely HKL:n johtokunnassa, Helsingin kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa sekä Vantaalla käynnistyy loppukeuhalla 2021. Yhtiö voisi aloittaa toimintansa aikaisintaan vuoden 2022 alussa. Helsinki ja Vantaa näkevät tavoiteltavana, että myöhemmin myös Espoo tulisi mukaan yhtiöön ja valmistelut onkin tehty niin, että tämä olisi mahdollisimman vaivatonta.

Länsimetro

HKL on yhteistyössä Länsimetro Oy:n kanssa kehittänyt toimintamalleja länsimetron infran hallinnan hoitamiseksi niin yhteiskunnan kuin infran omistajan kannalta mahdollisimman hyvin palvelevasti. HKL hoitaa länsimetron infrastruktuurin kunnossapitoa ja huoltoa Länsimetro Oy:n kanssa vuonna 2020 päivitetyn yhteistyösopimuksen perusteella. Lähtökohtana yhteistyössä on, että kantametron ja länsimetron infra muodostavat yhden pääkaupunkiseudun metrojärjestelmäkokonaisuuden, jota kunnossapidetään ja huolletaan yhtenä kokonaisuutena. HKL ja Länsimetro Oy seuraavat sopimuksen toteutumista yhteisesti sovitun mittariston avulla. Mittaristo osoitti HKL:n onnistuneen tehtävissään vuoden 2020 aikana hyvin. HKL ja Länsimetro Oy valmistelevat yhteistyösopimuksen laajentamista huomioiden nykyinen metroliiikennöinti sekä länsimetron toisen vaiheen HKL:ää koskevien tehtävien laajempi käynnistyminen vuoden 2022 aikana. Päivitetty yhteistyösopimus on tarkoitus allekirjoittaa syksyllä 2021 ja sen on määrä tulla voimaan toukokuussa 2022. Koeajot toisen vaiheen osuudella alkoivat suunnitellusti kesäkuussa 2021.

Raide-Jokeri

Raide-Jokerin infrahankkeen toteutus eteni alkuvuoden aikana suotuisasti. Koronapandemialla ei ole ollut merkittäviä vaikutuksia Raide-Jokerin infran rakennustöiden aikatauluun ja rakentaminen oli talvikaudella käynnissä lähes koko 25 km pitkän linjan pituudella. Ensimmäiset katuosuudet luovutettiin tilaajille jo vuoden 2020 lopulla. Radan rakentaminen etenee kesällä 2021 siten, että Espoon osalta lähes kaikki ja Helsingissä valtaosa rakennustöistä valmistuu vuoden 2021 aikana. Rakentaminen on edellä alkuperäistä aikataulua ja hanke viestikin arvioidun käyttöönoton olevan vuoden 2024 alussa aiemmin arvioidun vuoden 2024 kesäkuun sijasta.

Alkuvuoden aikana poistui Raide-Jokeri-hankkeen merkittävin riski, kun Patterimäen metsässä raitiotietunnelia varten tarvittavista puiden kaadoista tehty valitus kumottiin. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi valituslu-pahakemuksen 19.2.2021 ja siten tunneli Patterimäessä voidaan toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Vaikka Patterimäen valitusten aiheuttama viive saataneen kurottua kiinni, on viivästys aiheut-

11.08.2021

tanut hankkeelle lisäkustannuksia. Kokonaisuudessaan hankkeen kustannusarvio on tiukka, mutta siinä on mahdollista pysyä.

Raide-Jokerin varikon rakentaminen Roihupellossa on edennyt harja-korkeuteensa ja varikko valmistuu kesällä 2022. Raitiovarikon paikalta puretun vanhan bussivarikon alta löytyi loppuvuodesta aiemmin arvioitua enemmän pilaantunutta maata, mutta sillä ei ole vaikutusta varikon aikatauluun tai enimmäiskustannukseen.

Raide-Jokerin vaunukalustoprojektin ensimmäinen tyyppivaunu toimitettiin Koskelan varikolle 12.4.2021. Toimitus Helsinkiin viivästyi koronapandemian aiheuttamien komponenttisaatavuusongelmien vuoksi, mutta ensimmäisen vaunun viivästys ei kalustovalmistaja Škoda Trans-tech Oy:n mukaan vaikuta vaunujen kokonaistoimituksen aikatauluun. Esisarjan vaunun koeajot ovat käynnissä kantakaupungin rataverkolla. Matkustajakoeliikenne kantakaupungin raitiotielinjastolla alkaa aikataulun mukaisesti elokuussa 2021.

Kruunusillat-hanke

Kruunusillat-hanke on jaettu kahteen osaprojektiin - siltaurakka ja allianssiosuus. Hanketta vetää kaupunkiympäristön toimiala ja HKL on mukana merkittävällä osuudella. Allianssin kehitysvaiheen työskentelyä on hankaloittanut koronapandemian vuoksi rajoitettu big room -työskentely. Hanke eteni kuitenkin alkuvuoden aikana merkittävästi, sillä sekä allianssin kehitysvaihe että siltaurakan kilpailutus saatiin päätökseen. Allianssin kehitysvaiheen valmistuttua tarkentui raitiotieosuuden toteutuskustannus, joka on merkittävästi korkeampi kuin 2016 hyväksytyssä hankesuunnitelmassa. Hankkeen enimmäishinnan korotus tulee hyväksyä Helsingin kaupunginvaltuustossa, jossa käsittely alkaa elokuussa 2021. HKL:n johtokunta ja kaupunkiympäristölautakunta hyväksyvät jo omilta osiltaan enimmäishinnan korotuksen.

Kruunusiltojen siltaurakasta saatiin kaksi tarjousta, josta halvempi tarjous oli hankesuunnitelman kustannustason mukainen ja urakoitsijasta tehtiin valintapäätös. Hankintapäätös tehdään myöhemmin, kun hankkeen enimmäishinnan korotus on hyväksytty. Hankkeeseen liittyvinä hankkeina toteutettavien urakoiden toteutus allianssissa alkoi toukuussa 2021 mm. Hakaniemen sillan osalta.

HKL ja Škoda Transtech Oy sopivat helmikuussa 23 uuden ForCity Smart Artic X54 -pikaraitiotievaunun tilaamisesta. Vaunut ovat identtisiä aiemmin tilattujen Raide-Jokerille tulevien vaunujen kanssa. Tilaus toteutettiin vuonna 2011 tehdyn Artic-vaunuhankintasopimuksen mukaisena toimitusoptiona. Vaunuja tullaan liikennöimään Kruunusilloja käytävillä Yliskylän ja Haakoninlahden raitiolinjoilla. Toimitukset ajoittuvat vuosille 2024-26 ennen Kruunusiltojen raideyhteyden valmistumista.

Muut hankkeet ja päätökset

Kalasadamasta Pasilaan -raitiotiehankkeen allianssin kehitysvaihe eteni alkuvuoden aikana siten, että ensimmäisten liittyvien hankkeiden toteutus (Pasilan raiteistomuutokset ja Nihdin esirakentaminen) on mahdollista käynnistää loppukesällä 2021. Tätäkin hanketta on hidastanut koronapandemian vuoksi rajoitettu big room -työskentely. Raitiotien perushankkeen kehitysvaihe valmistuu vuoden lopulla ja raitiotien rakentaminen on tarkoitus alkaa vuoden 2022 alussa.

Ruskeasuon raitiovaunu- ja bussivarikon urakkakilpailutus valmistui vuoden 2021 alussa. Varikon toteuttajaksi valittiin Skanska, joka käynnisti hankkeen toteutuksen valmistelun välittömästi. KVR-muotoisen urakan kehitysvaihe kestää vuoden 2021 syksyyn, mutta jo kesällä käynnistyi hankkeen valmistelevia töitä. HKL laati vuokrasopimuksen Postin kanssa bussivarikon väistötilojen vuokraamiseksi urakka-ajaksi Postinpuiston alueelta. HKL ja varikkokiinteistöyhtiö ovat neuvotelleet aktiivisesti alueella sijaitsevan kaasuntankkausaseman siirtämisestä. Varikkohankkeen on tarkoitus valmistua vuoden 2023 lopussa.

HKL on valmistellut kevään aikana raitiovarikkojen kokonaiskehittämissuunnitelman päivitystä, jossa otetaan kantaa mm. Koskelan ja Laajasalon varikkojen toteutusjärjestykseen ja Laajasalon varikon välttämättömyyteen. Varikkojen kokonaiskehittämissuunnitelma tuodaan päätettäväksi syksyn 2021 aikana.

Koskelan varikon kehittäminen eteni HKL:n saatua valmiiksi oman raitiovarikkoa koskevan suunnitteluratkaisunsa. Varikon kehittäminen on jatkunut alkuvuoden aikana neuvotteluilla muiden hankkeeseen osallistuvien tahojen, mm. kaupunkiympäristön toimialan, liikuntapalveluiden ja Staran kanssa. Varikon toteutuksen valmistelussa eteneminen edellyttää linjauksia hankkeeseen osallistuvien tahojen osalta. HKL hakee ratkaisua etenemiseen vuoden 2021 aikana.

HKL on solminut sopimuksen 40 Variotram-raitiovaunun myymisestä 27.1.2021. Vuosina 1998–2003 valmistetut vaunut ovat olleet varastoituna Koskelan varikolla ja Haminassa sen jälkeen, kun ne poistuivat liikenteestä asteittain vuoden 2018 loppuun mennessä. Solmittu kauppa on jatkoa 30.11.2017 allekirjoitetulle sovintosopimukselle, jonka mukaisesti Bombardier Transportation ja HKL pyrkivät yhteistyössä edistämään vaunujen jälleenmyyntiä. Neuvotteluja Variotram-raitiovaunujen tulevasta liikennöintikaupungista on käyty puolalaisten osapuolten kanssa. Ensimmäiset toimitetut raitiovaunut ovat Puolassa Łódź:n kaupungissa, jossa niille tehdään soveltuvuustestit paikallisen liikennöitsijän toimesta heinä- ja elokuun aikana. Kaikki Variotramit siirretään vuoden

loppuun mennessä ostajan kanssa sovituille konepajoille, missä niille tehdään seuraavan liikennöitsijän tarvitsemat muutostyöt.

M100-metrojunien peruskorjaukset ovat jatkuneet suunnitelman mukaisesti ja peruskorjattuja metrojunia on jo palautunut matkustajaliikenteeseen. M100-junilla on tarkoitus liikennöidä 2030-luvulle saakka. Metrojunien peruskorjausta toteuttavan VR Fleetcaren kanssa on käyty läpi M200-prototyypimetrojunien peruskorjausten toimituslaajuudet. Aikataulu esisuunnittelun ja toteutussuunnittelun vaiheille on laadittu ja esisuunnittelu on aloitettu toukokuussa.

Metron kapasiteetin kasvattamiseen (METKA-hanke) tähtäävä HKL:n yhdessä Länsimetro Oy:n, Espoon kaupungin ja HSL:n kanssa laatima yleissuunnitelma hyväksyttiin vuoden 2021 alussa. Hanke jatkuu vuonna 2021 hankesuunnitelman laatimisella. Hankesuunnitelman laatimisessa avustamiseen kilpailutettiin vuoden alusta asiantuntijakonsultit, jotka pääsivät aloittamaan työnsä loppukeväästä. METKA –hankkeen yhteydessä toteutetaan myös länsimetron kakkosvaiheen asetinlaite sekä lukuisia parannuksia metron nykyisiin turvalaite- ja kulunvalvontajärjestelmiin. Näiden koeajot käynnistyivät ensimmäiseltä osuudelta kesäkuussa 2021 ja jatkuvat länsimetron jatkeen arvioituun käyttöön ottoon saakka vuonna 2023.

Helsingin käräjäoikeus antoi keväällä 2020 välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä. Päätös osataan vahvisti, että sopimusten purku vuonna 2015 tehtiin oikean arvioon pohjautuen. Käräjäoikeuskäsittely jatkui keväällä 2021 taloudellisia korvauksia koskevalla oikeudenkäynnillä, josta käräjäoikeuden päätöstä odotetaan vuoden loppuun mennessä.

HKL:n organisaation kehittämistä jatkettiin alkuvuonna mm. kiinteistöpalveluita ja varikkohankkeita koskien. Myös digitalisaation vahvempaan hyödyntämiseen etsitään keinoja. HKL on lisäksi yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan ja sveitsiläisen Ostschweizer Fachhochschule korkeakoulun kanssa käynnistämässä syksyllä kansainvälisen tason pikaraitiotiekoulutusta tulevaisuuden osaajatarpeisiin vastaamiseksi.

Suoritteet

HKL:n tuottamassa raitio-, metro- ja lauttaliikenteessä tehtiin yhteensä 39,3 milj. matkaa tammi-kesäkuussa 2021. Raitioliikenteessä matkoja

11.08.2021

tehtiin 27 % ja metroliikenteessä 18 % edellisvuotta vähemmän. Koronaepidemia vaikutus matkustajamääriin alkoi maaliskuussa 2020.

Koko vuoden ennuste on, että raitioliikenteessä linjakilometrejä toteutuu noin 3 % budjetissa suunniteltua vähemmän. Metroliikenteessä linjakilometriennuste on budjetin tasolla.

Talousarvion sitovat tavoitteet

HKL:llä on kolme sitovaa tavoitetta (asiakastyytyväisyys, luotettavuus, talous) ja näillä yhteensä viisi erillistä mittaria. Sitovat tavoitteet eivät ole toteutumassa. Mittareista kaksi on toteumassa tavoitetta paremmin ja kolme mittaria on jäämässä tavoitetasosta.

Metroliikenteen liikennöinnin luotettavuustavoitetta ei ennusteta saavutettavan. Kalustohaasteiden vuoksi tammikuun luotettavuus jäi niin merkittävästi alle tavoitteen, että koko vuoden luotettavuuden osalta tavoitteeseen pääseminen ei ole todennäköistä. Luotettavuus on parantunut Q2:n aikana alkuvuoteen verrattuna. Syksyllä haasteita kalustoresursseihin luovat käynnistyvät länsimetro-2 -koeajot. Luotettavuussennusteessa oletetaan, että poikkeustilanteessa ajetaan harvennettua liikennettä myös syksyllä koronaepidemian ja HSL:n heikentyneen taloustilanteen tähden. Tähän pystytään vastaamaan, jos käytettävä kuljettaja- ja kalustoresurssi eivät merkittävästi huonone esimerkiksi epidemian pahentumisen vuoksi.

Asiakastyytyväisyydessä raitioliikenteen tavoitetta ei ennusteta saavutettavan. Liikennöitsijäarvosanan osatekijöiden ennustetaan pysyvän pandemian aikana tehtyjen tutkimusten tasolla. Pandemian tuoma poikkeustilanne vaikuttanut voimakkaimmin siisteyden osatekijään eikä sen odoteta heti nousevan pandemiasta johtuvien korkeampien siisteyssodotusten takia. Ennusteessa oletetaan, että asiakastyytyväisyys pysyy kevään 2021 tasolla. Tuloksia tarkastellessa tulee huomioida, että kevään tutkimuskausi toteutettiin koronavirusepidemian vuoksi supistettuna ja otos on noin neljännes normaaliotoksesta.

Henkilöstö

HKL:n henkilöstömäärä oli 1 272 henkilöä 30.6.2021 (30.6.2020: 1 315). Vuoden 2020 lopussa henkilöstömäärä oli 1 260. Keskimäärin tammi-kesäkuussa henkilöitä oli 1 262, kun vastaavalla kaudella vuonna 2020 henkilöitä oli keskimäärin 1 285.

Käyttötalous

Koko vuoden liikevaihtoennuste on 224,0 milj. euroa eli 0,5 milj. euroa budjettia enemmän.

11.08.2021

Liiketoiminnan muut tuotot ovat ennusteessa 17,8 milj. euroa eli 1,2 milj. euroa budjetoitua vähemmän. HKL:n saamat mainostulot ovat jäämässä budjetoidusta koronan takia. Myös kaupunkipyöristä saatavia käyttömaksuja on toteutumassa budjetissa arvioitua vähemmän.

Menoissa palveluostoja arvioidaan toteutuvan 0,8 milj. euroa ja henkilöstökuluja 0,6 milj. euroa budjetoitua vähemmän. Menoerät ovat toteutumassa ennusteessa pitkälti budjetin mukaisesti.

HKL:n tilikauden tulosenuste ennen varauksia on 2,8 (TB21: 3,5) milj. euroa.

Investoinnit

HKL:n investointiennuste on 220,0 (TB: 235,8) milj. euroa.

Suurimmat investoinnit ovat Raide-Jokerin investointeja: infra 80,3 milj. euroa, varikko 24,9 milj. euroa ja vaunut 24,3 milj. euroa. Muita suuria investointeja ovat Kruunusiltojen infra 15,0 milj. euroa, M100-metrovaunujen peruskorjaus 10,0 milj. euroa ja uusien metrovaunujen hankinta 8,3 milj. euroa.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi

Liitteet

1 HKL osavuosisikatsaus 1-6.2021

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 29.04.2021 § 68

HEL 2021-004627 T 02 02 01

Päätös

Johtokunta merkitsi tiedoksi HKL:n osavuosisikatsauksen 1.1. – 31.3.2021.

11.08.2021

Asia/5

Esittelijä

toimitusjohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Ari Päivärinta, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 78433
ari.paivarinta(a)hel.fi
Ville Lehmuskoski, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
ville.lehmuskoski(a)hel.fi